Ушбу сонда:
2 Сўраган эдингиз — ҲУҚУҚИЙ - ЭКСПЕРТИЗА МАРКАЗИ
3 Фельетон — ГИРДОБ
4 ИШЧИ СПОРТЧИЛАР МАҲОРАТИ

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ — ОЛИЙ БАХТ
OʻZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI — FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ISHONCH

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

2000 йил 12 июл, чоршанба №100 (932)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

9

Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли бор

Қарор ва шарҳ

ЭКСПОРТ УЧУН ОЧИЛГАН ЯНГИ ИМКОНИЯТ

Вазирлар Маҳкамасининг куни кеча матбуотда эълон қилинган «2000 йилда ҳўл мева-сабзавот маҳсулотларини марказлаштирилмаган ҳолда экспорт қилишни кўпайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори хусусий тадбиркорлар, воситачи-тижоратчилар ва айниқса, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирувчи деҳқонлар томонидан мамнуният билан кутиб олинди.

Гап шундаки, илгари мамлакатимизда етиштирилган сабзавот, полиз маҳсулотлари, ҳўл мева ва узумни ўз вақтида четга чиқариб сотишга бел боғлаган ишбилармонлар талай расмиятчилик, тушунмовчиликлар билан бирга, жиддий муаммоларга ҳам дуч келарди. Бу эса не-не машаққат эвазига етиштирилган маҳсулотнинг ора йўлда қолиб кетишига, сифатининг бузилишига, деҳқон ҳафсаласининг пир бўлишига олиб келарди.

Айтиш мумкинки, эндиликда деҳқонларимиз пешона тери эвазига етиштирган мўл ҳосилни сотишда сунъий тўсиқларга дуч келмайди. Зеро, ҳукуматимизнинг юқорида номи зикр этилган қарорида улар учун қулай шароитни шакллантириш, мева-сабзавот маҳсулотларини сотиш бозорларини янада кенгайтириш ва уларни экспортга етказиб беришни кўпайтириш, энг аввало, деҳқонлар ва қишлоқ хўжалиги товар етиштирувчиларининг етиштирилган маҳсулотларни сотиш учун зарур шароит яратиш асосий мақсад қилиб қўйилган.

Қарорда жисмоний ва юридик шахслар - Ўзбекистон Республикаси резидентлари томонидан сабзавот, полиз маҳсулотлари, ҳўл мева ва узумни мамлакат ташқарисига чиқаришнинг 2000 йил 10 июлдан 1 октябргача бўлган даврга мўлжалланган тартиби илова қилинганлиги, шубҳасиз, айни муддао бўлди.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, жисмоний ва юридик шахслар ўзлари етиштирган ҳўл мева-сабзавот маҳсулотларини, шу жумладан бартер асосида, республика ташқарисига чиқариш учун Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликларининг тегишли рухсатномаларини олиши жорий йилнинг 1 октябрига қадар талаб қилинмайди. Улар контракт шартларидан келиб чиқиб, ҳўл мева-сабзавот маҳсулотларини марказлаштирилмаган ҳолда экспорт қилиши - олдиндан тўлиқ ва қисман ҳақ тўлаш асосида, консигнация шартларида ва бартер асосида амалга ошириши мумкин.

«Ўзбекистон темир йўллари» давлат-акциядорлик компанияси, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси зарур ҳужжатлар берилган вақтдан бошлаб икки кундан ортиқ бўлмаган муддатда, Республика Давлат божхона қўмитаси эса бир кундан ортиқ бўлмаган муддатда товарга илова қилинадиган ҳужжатларнинг расмийлаштирилишини таъминлайди. Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигининг ҳудудий бўлинмалари ҳам ҳўл мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилувчиларга фитосанитария сертификатини бир кунда бериши лозим.

Шуниси эътиборлики, мазкур ҳужжатда республика Прокуратурасига, Адлия вазирлигига давлат органлари ва идоралари томонидан ҳужжатларни расмийлаштиришнинг белгиланган муддатларига риоя қилиниши, мева-сабзавот маҳсулотларини жўнатиш кечиккан тақдирда эса - юкни жўнатувчи томонидан кўрилган зарар айбдор шахслардан белгиланган тартибда ундириб олиниши устидан қатъий назоратни таъминлаш тавсия этилган. Бу, шубҳасиз, деҳқон йил бўйи тер тўкиб етиштирган турли ноз-неъматларнинг исроф бўлиши ва сифатининг бузилишига йўл қўймайди, истеъмолчиларга тезроқ етказиб бериш имкониятини яратади.

(ЎзА)

Ибрат

Дарҳақиқат, қаерда ижтимоий муҳофаза яхши йўлга қўйилган бўлса, ўша жойда кўрсаткичлар доим юқорилайверади. Бундан бир неча йиллар муқаддам қувасойликлар маиший хизмат кўрсатишнинг бир туридан фойдаланиш ҳақида хатто ўйламай қўйган эдилар. Тўғри-да, бир пайтлар шаҳарда иккита ҳаммом бор эди, кейинчалик умуман фаолият кўрсатмай қўйди. Ҳеч ким қарамаганидан кейин бу бинолар ночор аҳволга тушиб қолиши табиий эди.

АВВАЛО ИНСОНГА ЭЪТИБОР ЗАРУР

«Қувасойцемент» ҳиссадорлик жамияти раҳбарлари ҳаммомни сотиб олиб, уни тартибга келтиришга қарор қилдилар. Албатта, бу осон иш эмас эди. Канализация тармоқлари ишдан чиққан, иссиқ ва совуқ сув узатиш қувурлари яроқсиз ҳолга келган эди. Кетадиган харажатларни ҳисоб-китоб қилиб, барча ишларни корхона ҳисобидан бажаришга қарор қилдилар.

Бугунга келиб ҳаммом янгитдан чирой очди. Эркак ва аёллар умумий ювиниш хоналари, алоҳида бўлмалар тўла жиҳозланди. Барча қулайликлар яратилди. Эркак ва аёллар сартарошхонаси ишга туширилди. Янги қурилган чойхонага кирган одам яратилган шарт-шароитдан дили яйрайди.

Ушбу ҳиссадорлик жамиятида жами 3124 нафар ишчи-хизматчи меҳнат қилмоқда. Уларнинг саломатлигини тиклаш, яхши дам олишларини ташкил этиш доимий эътиборда. Шунингдек, ҳар байрам ва тантаналарда ишчи-хизматчилар муносиб рағбатлантирилади. Масалан ушбу корхонада ишлаб кетган ногиронларга 38 минг сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари тарқатилди. Ҳиссадорлик жамияти аъзоларига 4 миллион 549 минг сўмликдан зиёд моддий ёрдам кўрсатилди. Дори-дармонларга 2 миллион сўм сарфланди.

Албатта, инсон саломатлиги биринчи ўринда туради. У соғлиғи яхши бўлсагина унумли меҳнат қила олади. Жамият аъзолари вақти-вақти билан сиҳатгоҳ ва оромгоҳларда дам олишади. Саломатликларини тиклаш ишлари ҳам яхши йўлга қўйилган. Сўнгги пайтларда Андижондаги сиҳатгоҳга 32 та, «Чимён» санаторийсига 5 та йўлланма корхона ҳисобидан ажратилди.

Нафақахўрларга ҳам мунтазам ғамхўрлик кўрсатилаётир. Уруш қатнашчиси Кравченкога ногиронлар аравачаси берилди. 56 нафар уруш ҳамда Чернобль фожеаси қатнашчиларининг ҳар бирига 5 минг сўмдан ёрдам пули ажратилди. О.Қорабоев, А.Ғафуров, Р.Зариповларнинг уйида ёнғин чиққанлиги сабабли қурилиш материалларидан бепул ёрдам кўрсатилди. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Ишлаб чиқариш кўрсаткичларининг юқорилигини шундан ҳам билса бўладики, шу йилнинг апрел ойида ишчиларнинг ўртача маоши 20 минг сўмдан ошди. Беш ойда 2 миллион 83 минг сўмлик моддий ёрдам берилди. Шу билан бирга жамият аъзоларининг ҳар бирига тушлик учун кунига 210 сўмлик талон тарқатилади. Вақти-вақти билан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари берилади.

— Аввало шуни таъкидлаш жоизки корхона эҳтиёжи учун ўтган йилнинг охирларидан бошлаб Фарғона туманидаги «Лоғон» адирларидан оҳактош қазиб ола бошлади, — дейди бош технолог З.Нурмуҳамедов. У цемент тайёрлашда асосий хом ашё ҳисобланади. Атроф муҳит мусаффолигини таъминлаш мақсадида чанг ушлаш қурилмалари тубдан таъмирланди. Унга қўшимча сув ҳавзалари қурилиб, чиқинди чанглар тарқалиши олди олинди.

Илгари ишлаб чиқарилган оҳак асосан техник шартлар билан тайёрланар эди. Эндиликда талабларга жавоб берадиган сифатли маҳсулот ишлаб чиқариляпти. Натижада харидорлар кўпайиб, маҳсулот сифатига эътирозлар қарийб тўхтади.

Бундан уч йил муқаддам Испания пойтахти Мадрид шаҳридан ҳушхабар таралган эди. Унда Ўзбекистоннинг энг чекка шаҳарларидан бири Қувасойдаги ушбу корхона «Олтин юздуз» соврини билан тақдирланди, дейилган эди. Бу мукофот бежиз берилмаганди. Тинимсиз изланишлар, жаҳондаги энг илғор технологияларни келтириб ишга тушириш эвазига шундай мукофотга эришилди.

— «Олтин юлдуз» совринини қўлга киритганимиз биз учун катта шараф, — дейди касаба уюшма қўмитаси раиси Р.Фозилов. — Шу билан бирга соврин зиммамизга жуда катта масъулият ҳам юклайди. Қолаверса у бизни чет элга танитгани маҳсулот сифатига эътиборимизни кучайтиришни тақозо этмоқда. Мақсадга эришмоқ учун замон талабларига мос янги техника ва технологияларни ишлаб чиқаришга жорий этдик. Тўрт хилдаги янги маҳсулот ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик. Майдаланган оҳак, унинг 85-90 фоиз фаолликдаги янги тури, «500» маркали цемент шулар жумласидандир.

Икки йил мобайнида 100 дан ортиқ таклифларнинг ишлаб чиқаришга татбиқ этилгани катта самара берди. Келтирган фойдаси 90 миллион сўмдан зиёд бўлди. Корхона олаётган даромад баракали бўлишида Г.Эргашев, А.Зокиров, А.Иброҳимов, Ш.Тожибоев, М.Муродов, З.Нурмуҳаммедов, В.Никифорова сингари изланувчан ихтирочи ва рационализаторларнинг муносиб ҳиссаси бор.

«Қувасойцемент» ҳиссадорлик жамияти биргина қурилиш материаллари ишлаб чиқариш билан чекланаётгани йўқ. Бу ерда яқинда «Олтин юлдуз» деб номланган кичик корхона ташкил этилди. У бир кеча-кундузда 3 тонна сутни қайта ишлаш қувватига эга. Айни пайтда жамоа эҳтиёжига яраша 1600-1700 килограмм сут қайта ишланиб қатиқ, пишлоқ, сариёғ, қаймоқ каби маҳсулотлар ишчи-хизматчиларга тарқатилаётир.

Биз ҳикоя қилаётган цементчилар номини қувасойликлар ҳурмат ва эҳтиром билан тилга оладилар. Яқинда 310 нафар болага суннат тўйи қилиб берган ҳам, яқин атрофдаги маҳаллаларда истиқомат қилувчиларга 2 миллион 348 минг сўмлик ёрдам пули тарқатган ҳам, Қувасой шаҳрини қиш мавсумига тайёрлаш учун 2,5 миллион сўм пул ажратган ҳам, «Цементчи» футбол командасини оталиққа олган ҳам шу жамоа аъзоларидир.

Уларнинг шу каби савоб ишлари жуда кўп. Муҳими, ҳиссадорлик жамиятида амалга оширилаётган бундай саховат ва хайрия тадбирлари одамлар ўртасидаги меҳр-оқибатни мустаҳкамлаяпти.

Аҳмаджон ТЎХТАСИНОВ,
«Ишонч» мухбири.

ЮРАКДАН АЙТИЛГАН СЎЗЛАР

Ҳашар йўли билан обод этилган тарихий ва қадимий қадамжолар жумладан, Баховуддин Нақшбанд, «Чор-Бакир» каби тарихий обидалар сирасига кирувчи Шофиркон туманидаги Хўжа Ориф Моҳитобон Ар-Ревгарий хазратларининг эски масжиди замонавий услубда таъмирланмоқда. Бугун ёдгорлик мажмуида ишлар қизғин кетяпти. Масжид деворлари, хазратнинг қабрлари атрофи, масжид ҳужралари, чиллахоналар асил ҳолига келтирилмоқда.

Мустақиллик шарофати билан миллий қадриятларимизга эга бўлдик. Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Савоб ишни ҳар ким ва ҳар куни қилиш керак!» — деган сўзларини юракдан ҳис қилган ҳолда савоб ишларга қўл урмоқдамиз, — деди «Туркистон-пресс» мухбирига «Бухоро таъмир» корхонаси устаси К.Толибоев. — Хайрия йўли билан обод этилаётган ушбу қадамжода бугунги кунда 30 нафарга яқин «Бухоро таъмир» корхонаси усталари, туманнинг бошқа корхона ва ташкилотларидан келган ишчилар ғайрат шижоат кўрсатишмоқда.

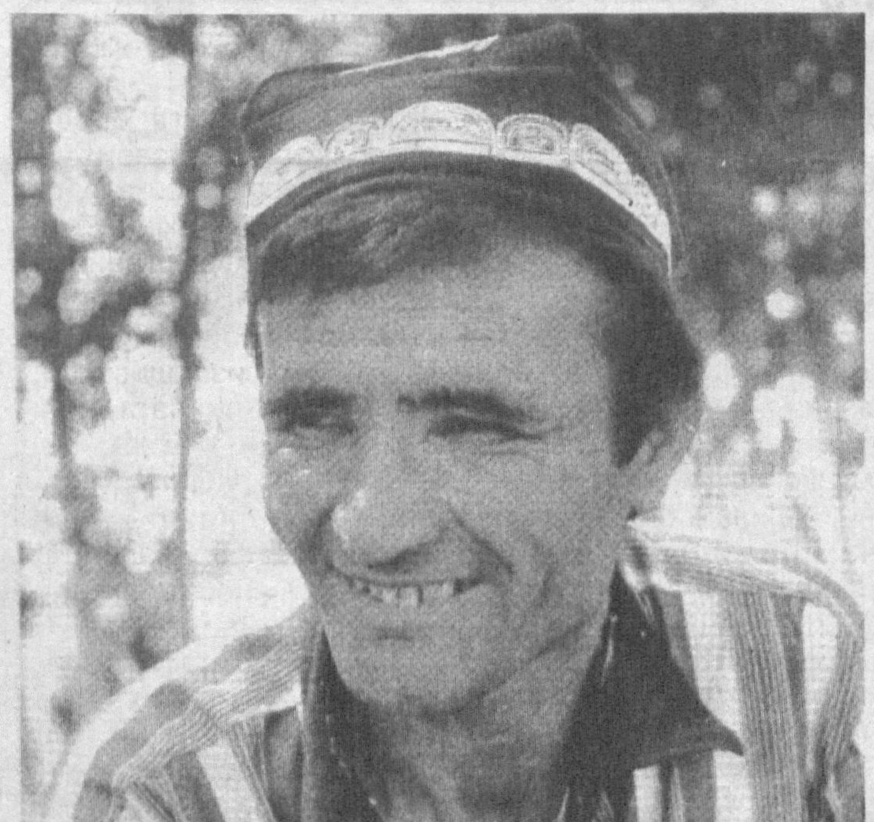

Инсон ҳамиша бахтга интилади. Тер тўкиб меҳнат қилиб, эл-юрт ўртасида обрў-эътибор қозонсам дейди. Бунга эришганлар эса ҳаётда ўз ўрнини, бахту иқболини топган кишилардир.

КОРХОНА ЧЕТГА КЎЗ ТИКМАЙДИ

Наманган шаҳрида ташкил этилган «Намточ» Ўзбекистон-Россия қўшма корхонаси илгари четдан келтирилган тақчил маҳсулот - газ ва сув ҳисоблагичлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйди.

Қўшма корхона «Наманганагаз» бошқармаси ва Владимир шаҳридаги «Точмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси муассислигида тузилган. Дастлабки пайтда Владимирдан келтириладиган бутловчи қисмлардан газ ва сув ўлчагич асбоблар йиғилади, кейинчалик керакли қисмлар корхонанинг ўзида ишлаб чиқарила бошлайди.

Корхона йилига 50 мингга яқин ҳисоблагич ишлаб чиқариш қувватига эга. Корхона маҳсулоти дастлаб Наманган вилояти ва Фарғона водийси истеъмолчиларига, сўнгра республиканинг қолган ҳудудларига сотилади. Келажакда маҳсулотни яқин хориж мамлакатларига экспорт қилиш режалаштирилмоқда.

ФОЙДАГА ИШЛАЁТГАН ҚАРЗ МАБЛАҒЛАРИ

Наманганадаги «Обод-текстил» ёпиқ турдаги акциядорлик жамиятида 39 та янги иш ўринлари ташкил этилди. Хом ашё ва замонавий чет эл тўқувчилик дастгоҳларини сотиб олиш учун «Заминбанк»дан олинган 11 миллион 200 минг сўмлик қарз маблағлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун қўшимча ишчи кучларини жалб этишни тақозо қилди.

Банкнинг Намангандаги филиали тўқимачиларнинг ишлаб чиқариш кўламини кенгайтириш, юқори сифатли буюмлар: турли андозада ва безаклар берилган маҳсулотлар - сочиқлар, дастурхонларни ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш тўғрисидаги буюртмаларини ўрганиб чиқди. Пухта тузилган бизнес-режа, асосли ҳисоб-китоблар тадбиркорлар мақсадларининг ҳаётийлигига бизни ишонтирди, - дейди «Заминбанк»нинг Наманган филиали бошлиғи Ҳабибулло Маматов. - Уларга 5 йил муддатга йилига 14,4 фоиз билан имтиёзли кредит ажратилди.

Орадан кўп ўтмай «Обод-текстил» кўзда тутилган кўрсаткичларга бирин-кетин эриша бошлади. Қарз маблағларидан оқилона фойдаланиш иқтисодий самарага эришиш ҳамда молиявий аҳволни яхшилаш имконини яратди. Айни кунда ушбу корхонанинг активлари 2,6 марта ўсди. 1999 йилда эса салкам 7 миллион сўм фойда олинганди. Ойлик ўртача айланма миқдори 20-25 миллион сўмга етди. Тўқимачилар маҳаллий хом-ашёдан уддабуронлик билан фойдаланиб тайёр маҳсулотларни нафақат Ўзбекистоннинг ўзига, балки чет элга ҳам чиқаришяпти. Улар кўплаб амалларни бажара оладиган тўқимачилик машиналарини сотиб олиб янглишмадилар. Айнан ушбу дастгоҳлар юқори сифатли ва кенг ассортиментдаги маҳсулотлар ишлаб чиқаришга имконият бермоқда.

Бозор муаммолари

ТОР ЖОЙДА ТОМОША

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Бозорлар фаолиятини такомиллаштириш ва маҳсулотлар сотиш учун зарур шарт-шароитлар яратишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори Қорақалпоғистон меҳнаткашлари томонидан илиқ кутиб олинди. Боиси Оролбўйи ҳудудидаги мавжуд 17 та деҳқон бозорлари ҳиссадорлик жамиятларининг кўпчилигида мазкур қарорда таъкидланган камчиликлар мавжуд. Олиб сотарлик камаймаяпти. Йиғимлар ундиришда ғайри-қонуний ҳаракатларга йўл қўйилмоқда. Савдо қилувчилар учун зарур шароитлар яратилмаган, истеъмолчиларга хизмат кўрсатиш даражаси паст.

Тўрткўл шаҳридаги деҳқон бозори якшанба куни ҳамиша сотувчилар ва харидорлар билан гавжум. Бир қарашдаёқ бозор майдони торлиги учун бетартиблик кўзга ташланади. Савдо ўринлари учун талашиш-тортишиш одатга айланган. Ярим аср олдин иш бошлаган ва атиги 2,2 гектар майдонни эгаллаган бозор салкам 150 минг аҳоли истиқомат қиладиган Тўрткўл тумани эҳтиёжини қондира олмаслиги табиий. Бозорга эса Бухоро, Самарқанд, Қарши, Шаҳрисабз шаҳарларидан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари узлуксиз равишда келиб туради.

- Янги бозор учун 7,5 гектар ер майдони ажратилди, - дейди Тўрткўл «Ризқрўз» ҳиссадорлик жамияти бошқаруви раиси Айитбой Урунов. - Бироқ қурилиш учун маблағ йўқ. Ўн бир миллион сўм кредит олишга ҳужжат расмийлаштирган эдик. Аммо масала ечимини топмаётир.

- Балки топаётган даромадларингиз олинадиган қарзни қоплашга етмас...

- Бундай фикрга асос йўқ. 1998 йили бир марталик йиғим ва бошқа хизматлар учун 3,5 миллион сўм даромад олган бўлсак, бу кўрсаткич ўтган йили 10,5 миллион, йилнинг ўтган биринчи ярмида эса 8,5 миллион сўмга етди. Акциядорларимиз бир сўмлик акцияларига бир ярим сўмдан дивиденд оляпти.

Бозор ҳаёти билан яқиндан танишар эканмиз, ажабтовур ҳолга дуч келдик. «Тор жойда томоша» деганларидек, бозор ўртасида... ўт ўчирувчилар қисми жойлашган экан. Унинг теварак-атрофини савдо расталари ўраб олган. Депога борувчи йўлнинг икки четида автомашиналар, аравалар тиқилиб турганидан пиёданинг ҳам ўтиши маҳол. Бир амаллаб «Тўрткўл туман 9-сон мустақил ҳарбийлаштирилган ўт ўчириш қисми» деган ёзуви бор бинога ўтиб олдик.

- Қисмимиз бозор ўртасида қолиб кетгани бизга ҳам ноқулайлик туғдирмоқда,- дея изоҳ берди қисм бошлиғи, майор Бахтиёр Ешбоев. - Ҳар эҳтимолга қарши битта ўт ўчирувчи машинани бозордан сал нарироққа, кўча бошига чиқазиб қўйишга одатланганмиз. Маъмурий бинони бошқа жойга кўчириш тўғрисида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг 1996 йил 17 майдаги 135/5 рақамли қарори қабул қилинган эди. Қурилишнинг лойиҳа ҳужжатлари тайёр. Бир гектар ер майдони ажратилган. Аммо қурилиш ҳамон бошланмади.

Беихтиёр ўйга толдик; тўрт йил олдин қабул қилинган қарор нега бажарилмаяпти, унинг ижроси билан нима учун тегишли мутасадди ташкилотлар шуғулланмаяпти? Бу борада Тўрткўл туман ҳокимлиги нега ўзининг мустақил фикрини билдириб, бозор фаолиятини яхшилаш бўйича амалий кўмак бермайди? Бу ва бошқа долзарб саволларга жавоб топилмаса, тўрткўлликлар «Бозорга ўт ўчириш командаси зарурми?» - деган саволга тайинли жавоб ололмасдан хуноб бўлиб юраверишлари тайин.

А.ИСКАНДАРОВ,
ЎзА мухбири.

Истиқлол берган имкон

«Акмал» хусусий ишлаб чиқариш фирмаси, «Хонтемир» хусусий чорва фермаси, «Бўстон» хусусий фирмаси, «Гўзал» фермер хўжалиги... Бу рўйхатни яна узоқ давом эттириш мумкин. Бу тадбиркорлик тузилмалари Тошкент вилоятининг Оққўрғон туманида ташкил этилган. Уларнинг айримлари ўзларининг самарали фаолиятлари билан вилоятдагина эмас, республикада ҳам машҳур.

ОҚҚЎРҒОН МУЛКДОРЛАРИ

«Акмал» кўп тармоқли хусусий корхона жамоаси ўзининг муваффақиятли меҳнат фаолияти билан тилга тушган. У туман, вилоят ва республика бўйича ҳар йили ташкил этилаётган тадбиркорлар, хунармандлар ва фермерларнинг «Ташаббус» кўрик-танловларининг ғолиблари сафида бораяпти. Унинг ташаббускор, моҳир ташкилотчи, тадбиркор раҳбари Раҳимжон Умиров 1997 йилдаги шундай кўрик-танловда вилоятда биринчи, республикада эса мукофотли ўринлардан бирини олди. 1998 йил якунлари бўйича уюштирилган «Ташаббус» тадбирида ғолиб чиқди ва республикамиз Президенти таъсис этган мукофот - «Нексия» енгил автомашинаси билан тақдирланди. «Хонтемир», «Гўзал» хусусий фермер хўжаликлари раҳбарлари ҳам вилоят бўйича бўлиб ўтган шундай тадбирларда юқори ўринларни эгаллашга муваффақ бўлишган.

Шуниси диққатга сазоворки, бу тадбиркорлик тузилмалари ўз маҳсулотлари билан истеъмол бозорини бойитишга ҳисса қўшмоқда. Масалан, «Акмал» фирмаси чигит, кунжут, махсар, ловия ҳамда қовун, тарвуз уруғи доналаридан озуқабоп ва фармакология саноатида ишлатиладиган мой ишлаб чиқаради. Унинг таркибида илмий-тадқиқот ва лойиҳалаштириш гуруҳи, қурилиш ва таъмирлаш бўлими, мой қуйиш цехи, каттагина майдонни эгаллаган боғ, экинзор бор. Фирма жамоаси хайрия ишларида фаол қатнашади. Ҳар йили шу мақсадлар учун миллион сўмлаб маблағ ажратилади. Унинг ҳузуридаги таэквандо клубида эллик нафарга яқин ёшлар шуғулланмоқда. «Хонтемир», «Гўзал» фермер хўжаликлари, «Бўстон» хусусий фирмаси фаолияти ҳам мақтовга лойиқ.

Амалга оширилаётган яна бир ибратли тадбир ҳақида тўхталишни лозим топдик. Чунки у ишбилармонлик фаолияти давомида юзага келаётган муаммоларни бартараф этишга ёрдам бермоқда. Бу ерда гап анъанага айланиб бораётган «Тадбиркор куни» ҳақида бормоқда. Бу ҳар ойнинг биринчи ва учинчи шанбаларида ўтказилади. Шу кунларда кичик ва ўрта бизнес билан шуғулланаётганлар ўзларини қизиқтирган масалалар юзасидан туман ҳокимлигига, барча мутасадди ташкилотларга мурожаат қилишлари мумкин.

Шу туфайли ҳам Оққўрғонда тадбиркорлик тузилмалари сони анчага бориб қолди. Ҳозирги вақтда кичик ва ўрта бизнес билан шуғулланаётган ҳамда давлат рўйхатидан ўтган, юридик шахс мақомини олган хўжалик юритувчи субъектлар сони салкам 600 га етди. Жисмоний шахс сифатида фаолият кўрсатаётганлар эса 620 кишидан ҳам ошиб кетди. Жорий йилнинг ўтган ойлари давомида тадбиркорлар сафига ўнлаб янгилари қўшилди. Чунончи, 53 та янги ташкил этилган корхона ва фирмалар рўйхатга олинди. Уларнинг соҳибаларига юридик шахс мақоми берилди. Шунингдек, 98 киши жисмоний шахс сифатида тадбиркорлик билан шуғулланиш учун рухсатномалар олди.

Туманда иқтисодиётни тараққий эттиришнинг асосий омили бўлиб бораётган тадбиркорлик тузилмаларини ривожлантириш соҳасидаги ишлар кўлами бундан буён ҳам кенгайиб ва чуқурлашиб бораверади. Бу эса иқтисодий ислоҳотларнинг истиқболдаги самараси янада салмоқли бўлишига хизмат қилади.

Собир ҲАМИДОВ.

Сўраган эдингиз

ҲУҚУҚИЙ - ЭКСПЕРТИЗА МАРКАЗИ

1998 йил 8 апрел куни Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ҳузурида ҳуқуқий — экспертиза маркази ташкил этилган эди. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчи хўжаликларни ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш ҳамда қишлоқда иқтисодий ислоҳотларнинг боришини тезлаштиришда амалий ёрдам кўрсатиши зарур бўлган бу идора деҳқонга керак бўляптими? Ундан кутилган умидлар оқланаяптими? Шу каби саволларга жавоб топиш мақсадида «Туркистон-пресс» мухбири ҳуқуқий - экспертиза маркази бошлиғи Шарофидин МАМАНАБИЕВга мурожаат қилди.

— Марказ фаолиятининг асосий моҳияти — қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирувчи жамоа, ширкат ва деҳқон-фермер хўжаликларининг ҳуқуқий ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишдан иборат. Табиийки, деҳқон хўжаликлари маҳсулотлари тайёр бўлгач уни қайта ишловчи, сотувчи давлат ва нодавлат корхоналари билан иқтисодий муносабатларда бўладилар. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, аксарият ҳолларда деҳқонларимиз турли ҳуқуқий, иқтисодий қийинчилик ва тушунмовчиликларга дуч келмоқдалар. Ана шундай пайтда марказимиз деҳқоннинг энг яқин кўмакдоши ва тарафдорига айланади.

Жорий йилнинг биринчи ярим йиллигида қилинган ишларимиздан баъзиларини мисол тариқасида келтирмоқчиман. Йил бошида Хоразм вилоятидаги 20 та жамоа хўжаликларининг даъволари бўйича шу вилоят хўжалик суди орқали «Хоразмшакар» давлат корхонасидан уларнинг 218 миллион сўмдан зиёдроқ ҳақларини барча жарима ва устама фоизлари билан ундириб бердик. Биринчи ярим йилликда шунга ўхшаш 50 та ҳолат бўйича деҳқончилик хўжаликларининг 290,6 миллион сўмлик маблағлари олиб берилди.

Деҳқонларнинг ерга ва бошқа ишлаб чиқариш воситаларига бўлган ҳуқуқларини мустаҳкамлаш ниятида республикамиз бўйича 1 миллиондан кўпроқ эгалик ҳуқуқини берувчи «Мулкий пай гувоҳнома»ларини етказиб бердик. Бундай гувоҳнома деҳқон учун янгиликдир. Ўз ерига гувоҳнома олган деҳқоннинг ерини ҳеч ким олиб қўя олмайди. Тушунарли бўлиши учун қуйидагича мисол келтираман. Дейлик, деҳқон ўзи ишлаётган жамоа хўжалигидан шартнома асосида бир гектар ер олди. У ана шу ерига жамоа хўжалиги идорасидан гувоҳнома олади. Агар деҳқон шартномада кўрсатилган мажбуриятларни бажарса, яъни ердан омилкорлик билан фойдалана олишини исбот қила олса, унинг ерга бўлган ҳуқуқини ҳеч қандай раҳбар ёки шахс бекор қила олмайди. Бундан ташқари, бу ҳужжат деҳқонга жамоа хўжалигининг даромадидан улуш олиш ҳуқуқини беради. Биз фермер-деҳқонларнинг ҳуқуқий малакасини ошириш мақсадида 4 жилддан иборат «Қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни чуқурлаштиришга доир қонун ва меъёрий ҳужжатлар тўплами»ни нашрга тайёрладик. Унинг дастлабки 2 жилди нашрдан чиқарилди.

— Агар деҳқон ҳуқуқий жиҳатдан хизматингизга муҳтож бўлиб қолса, кимга мурожаат қилиши керак?

— Республикамизнинг Фарғона, Самарқанд, Хоразм ҳамда Сурхондарё вилоятларида марказимиз филиаллари ишламоқда. Бошқа вилоятлардаги фермер-деҳқонлар ўз вилоятларидаги қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармалари орқали биз билан бемалол боғлана оладилар.

— Кўрсатиладиган хизматингиз учун фермер-деҳқон хўжаликлари пул тўлашадими?

— Тўлов борасида фермер-деҳқонларга имтиёз берилади. Масаланинг бу томони уларни асло чўчитмаслиги керак, чунки биз ҳар жиҳатдан меҳнаткашлар манфаатларини кўзлаб фаолият юритамиз.

АҲОЛИ ТАЛАБИ ҚОНДИРИЛМОҚДА

Сўнгги йилларда Пахтаобод тумани маркази ҳам таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. Замонавий турар-жой бинолари, кенг ва равон кўчалар ён-атрофга янада кўрк бағишлади. Эътиборлиси шуки, аҳоли талаби инобатга олиниб, замонавий савдо шаҳобчалари ҳам фойдаланишга топширилмоқда. Яқинда «Наврўз» савдо маркази аҳолига хизмат кўрсата бошлади. Бу ерда турли хилдаги сархил неъматлар харидорлар эътиборга ҳавола этилган.

Бундан ташқари яқинда яна бир супермаркет ишга тушди. У ўзининг кўркамлиги, маҳсулотларининг сероблиги билан кўпчиликка маъқул бўлмоқда.

Суратларда: янги фойдаланишга топширилган «Наврўз» савдо марказида.

Шуҳрат ОЛИМОВ (ЎзА) олган суратлар.

ДИВИДЕНТ - ҚЎШИМЧА ДАРОМАД

«Навоийдонмаҳсулот» ҳиссадорлик жамияти ҳам иқтисодий ислоҳотлар йўлида дадил одимламоқда. Корхонада ишлаб чиқарилаётган ун ва ун маҳсулотлари эндиликда харидорлар томонидан севиб харид қилинаётгани бежиз эмас. Шу боисдан бўлса керак, корхона ўтган йилни 108 миллион 496 минг сўм соф фойда билан якунлади. Акциядорлар ҳар бир акция учун 383 сўмдан пай улуши олдилар.

Маъмурият ва касаба уюшма қўмитаси ўртасида тузилган шартнома шартларининг бажарилишига, айниқса, иш ҳақи тўлаш, меҳнатни ҳимоя қилиш, ижтимоий ҳимоя масалаларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Шуни мамнуният билан айтиш мумкинки, кейинги йилларда меҳнатга ҳақ тўлашдаги узилишларга бутунлай барҳам берилди. Ошхонада уч босқичда ишлайдиган 300 га яқин ишчига ҳар куни бепул овқат бериш йўлга қўйилган. Ёрдамчи хўжаликда етиштирилган гўшт, сут сингари маҳсулотлари 50 фоиз арзонлаштирилган ҳолда сотилмоқда. Биргина ўтган йили ишчиларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш мақсадида 9 миллион 624 минг сўмлик моддий ёрдам берилди. Кам даромадли оилаларнинг фарзандларига 724 минг сўмлик, шунингдек, суннат тўйлари ўтказиш тадбирларига 797 минг сўм ажратилди.

Ишчи-хизматчиларнинг санаторий-профилакторийларда соғлиқларини тиклаб, дам олишлари учун 6 та йўлланма берилган бўлса, 2 нафар аёлга бепул тиш протези қўйилди.

Меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятлари билан ишлашда касаба уюшмаси сергаклик ва ташаббускорлик намунасини кўрсатмоқда. Масалан, ўтган йили 47 та ариза тушган бўлса, шундан моддий ёрдамга тегишли қисми тўла қаноатлантирилди ва 2 оилага ётоқхонадан яшаш жойи ажратилди.

Сабоҳат ҚУРБОНОВА, «Навоийдонмаҳсулот» ҳиссадорлик жамияти касаба уюшма қўмитаси раиси.

«Ишонч»га мактуб

ХАЛОСКОРЛАРИМ

Ҳаётда нималар бўлмайди дейсиз. Кутилмаганда оғир дардга чалиниб, касалхонага боришга тўғри келди. Тошкентдаги 2-тиббиёт институтининг нейрохирургия бўлими жонкуяр шифокорлари Абдурашид Шарипов ҳамда Шавкатжон мураккаб операция ўтказиб, ҳаётимни сақлаб қолишди. Очиғи инсонга меҳр, шифокорнинг бир оғиз ширин сўзи қанчалик аҳамиятли эканлигини тушуниб етдим. Нажоткорларимдан бир умр миннатдорман.

Эътиборлиси шуки, ўзим ишлаётган жамоа хўжалиги касаба уюшма қўмитаси аъзолари ҳам қийин пайтда ёлғизлатиб қўйишмади. Даволаниб соғлиғимни мустаҳкамлаш учун зарур бўлган дори-дармонларни етказиб беришди. Айниқса, республика агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшма Марказий қўмитасининг беминнат мададини чуқур ҳис қилиб турдим.

Ана энди мен ҳам одамларга яхшилик қилиш ниятида яшаб, меҳнат қилаяпман. Дунёда оқибат, яхши одамлар ҳамиша бор бўлсин.

Муҳаббатхон ШЕРМАТОВА, Бешариқ тумани.

«МАШҲУРА»НИНГ УЗУНДАГИ ИЗДОШЛАРИ

Тошкентдаги «Машҳура» фирмасининг довруғи мамлакатга ёйилган. Фирма қошида очилган ўқув курсларида ўқишни орзу қилмаган, бичиш-тикиш, миллий ва Оврўпоча таомлар тайёрлашни ўрганаман, яхши уй бекаси бўламан деган қизларимиз республикамизнинг чекка жойларида қанча-қанчалаб. Аммо уларнинг ҳаммасини пойтахтда ўқитишнинг имконияти йўқ.

Узунлик ёш тадбиркор Нигора Ҳайитқулова «Машҳура»нинг издоши сифатида «Флора» фирмасини ташкил этиб, қишлоқ қизларининг орзуларини рўёбга чиқаришга астойдил бел боғлади.

- Яқинда бўлган бир воқеа менга кучли таъсир қилди. Қишлоқдан бир қиз Тошкентга, «Машҳура» фирмасига ўқишга кетган эди. Бир ой ўқиб иқтисодий шароити тўғри келмай қайтиб келди. Шунда тикувчилик, пазандачилик, рўзғор юритиш маҳоратини ўрганаман деб орзуси ушалмай юрган қизларимиз қанча, деган ўй кечди кўнглимдан. Ўша кундан бошлаб туманда шундай ўқишни ташкил қиламан деб ўзимга сўз бердим, - деди «Туркистон-пресс» мухбирига Нигора Ҳайитқулова.

Фирма ишини юргизиш, қисқа муддатли курслар очиш, жой, маблағ масалалари ўз-ўзидан ҳал этилгани йўқ. Албатта, бунинг учун Нигора елиб-югурди, қийинчиликларга, тўсиқларга дуч келган пайтларида ҳам аҳдидан қайтмади. Кези келганда туман кенгашининг депутати сифатида ўз ваколатидан тўғри фойдаланди.

Корхонада тикув-бичув (моделерлар) курси очилиб, юздан зиёд қизлар жалб этилди. 10 та тикув машинаси сотиб олинди. Сал ўтмай кулинария бўйича, кейинроқ аёллар сартарошхонаси (пардозхона) ташкил этилди. Бугунга келиб курсларда ўқиётганларнинг сони 150 нафардан ошди.

Яқин кунлар ичида тикувчилик, кулинария цехлари иш бошлайди. Шунда талабаларда назариётни амалиёт билан бирга олиб бориш имконияти пайдо бўлади.

Касаба уюшма ҳаёти

РАҲБАРДАН ТАЛАБ ЎЗГАЧА

Касаба уюшмалари меҳнакашлар ижтимоий ҳимоясини тўғри ташкил қилса уларнинг кўмакчиси ва жонкуяр ташкилотчисига айланади. Бу борада Хоразм вилояти агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшма қўмитаси бирмунча тажрибага эга. Ўтган йили вилоят тармоқ касаба уюшма қўмитаси тасарруфидаги корхона ва ташкилотларда касаба уюшма қўмиталари маъмурият билан 348 та жамоа шартномаларини имзолаган эди. Тармоқ қўмитасининг ўзи эса 4 та бошқарма ва ҳиссадорлик бирлашмаси билан битимлар тузиб, уларнинг бажарилиши бўйича йил давомида иш олиб борди. Жамоа шартномаси ва битимларда белгиланганидек, меҳнаткашларни ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий ҳимоялаш учун 916 миллион сўмдан зиёд маблағ сарфланди.

Худди шу мақсадлар учун соғлом авлод йилида бир миллиард сўм сарфлаш кўзда тутилган.

Йил бошидан буён агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмалари қўмитаси ҳокимликлар билан ҳамкорликда аҳоли турмуш шароитларини ўрганиб, 8601 та кам даромадли оилаларга 24 миллион сўмлик моддий ёрдам берди. Ёлғиз ва кўп болали ночор оилаларни доимий қўллаб-қувватлайдиган ҳомийлар белгиланди.

Ўтган йили агросаноат мажмуи томонидан вилоят бўйича ҳар бир ишловчига беш минг сўмдан моддий ёрдам берилди. Бу кўрсаткич «Пахтасаноат сотиш» ҳиссадорлик жамиятида беш минг сўм, Урганч саноат ташкилотларида 13 минг сўм, Янгибозор туманида эса 10 минг сўмданга тўғри келди.

Деҳқон ва фермер хўжаликларини қўллаб-қувватлаш, ишловчиларни ижтимоий-иқтисодий ва хўжалик манфаатларини ҳимоялаш бўйича ҳам анча ишлар қилинди. Туманларда касаба уюшма раислари штати жорий этилди. Фермер хўжаликлари шу ташкилотга бирикди. Бу қўмиталар фермерларнинг муаммоларини ҳал этиб, беминнат хизмат қилишаяпти.

Лекин жамоа шартномаларининг бажарилиши бўйича етарли ишларни олиб бормаётган бошланғич ташкилотлар ҳам йўқ эмас. Масалан, Янгиариқ туманидаги чорвачилик корхонасида, Хива туманидаги машина-трактор паркида, Қўшкўпир туманидаги «Гулистон», Отабой Жуманиёзов номли Ҳазорасп туманидаги «Эркин» жамоа хўжаликлари, Урганч шаҳридаги «Ширин» қандолатчилик фабрикаси жамоаларида шартнома шартларининг бажарилишига эътибор суст бўлмоқда. Айниқса вилоят, туман бошланғич касаба уюшма ташкилотлари, нодавлат сектор ходимлари орасида олиб борилаётган ишлар бозор иқтисоди талабларига, мамлакатимизда мулк шаклларининг ўзгаришига мувофиқ деб бўлмайди. Нодавлат сектор ходимлари билан ишлаш бўйича жамоа шартномаларидаги кўпчилик бандлар бажарилмасдан келмоқда.

Бу камчиликларнинг барчаси вилоят агросаноат мажмуи ходимларининг яқинда бўлиб ўтган фаоллар йиғилишида очиб ташланди ва зарурий тадбирлар белгиланди.

Тармоқ касаба уюшма қўмитасида меҳнаткашларни ижтимоий, ҳуқуқий муҳофаза қилиш, техника хавфсизлиги масалаларини яхшилаш борасида анчагина ишлар амалга оширилди.

Шу йилнинг ўтган даврида қўмита меҳнат ҳуқуқ бўлими томонидан қонунчилик бўйича хўжалик раҳбарларига 30 дан ортиқ ёзма кўрсатмалар берилди. Меҳнат қонунини қўпол равишда бузган раҳбарларга нисбатан жарималар солинди. Вилоят қўмитасига 11 та ёзма ариза тушганди, барчаси ижобий ҳал қилиниб, учта фуқаро ўз ишига қайта тикланди. 3 нафар фуқарога турар жой учун ер ажратиб берилди, 2 фуқарога эса меҳнат ҳақи ундириб берилди.

Хонқа тумани «Хоразм» ширкат хўжалигида яшовчи Б.Саидниёзов томонидан турар жой учун ер участкаси олишга ёрдам сўраб ёзган аризаси туман прокуратурасига юборилди. 10 та цехнинг иш фаолияти чуқур ўрганилиб тўхтатилди. Шу туфайли рўй бериши мумкин бўлган бахтсиз ҳодисалар, касб касалликларининг олди олинди. Меҳнат хавфсизлиги талабини бузган ёки бузилишига йўл қўйган 7 нафар жавобгар шахсларга нисбатан жарималар солинди.

Вилоят қўмитаси тасаррруфида 4 та сиҳатгоҳ бўлиб, улар сифатли таъмирдан чиқарилган. Бундан ташқари хўжалик ва ташкилотларда 870 ўринли учта касаба уюшма клуби, 128 та қишлоқ клублари 38 та кўчма клублар фаолият кўрсатиб, ёшларни маърифий ва маънавий жиҳатдан тарбиялаш ишларига муносиб улуш қўшмоқда.

Касаба уюшма қўмитаси раислари сафи ёш, иқтидорли, ташаббускорлар ҳисобига мустаҳкамланмоқда. Янги сайланган раислар ва фаоллар учун семинар ўқувлари ташкил қилинганлиги ижобий самара бераяпти. Амалга оширилган бу тадбирлар касаба уюшмаси ишларини яхшиланишга имкон бераяпти.

Эркин ЭРМАТОВ, «Ишонч» мухбири.

Муаммо кўндаланг қўйилади

НОГИРОННИ ҚЎЛЛАШ ШУНЧАЛАР ҚИЙИНМИ?

«Ҳурматли таҳририят, - деб бошланади Булоқбоши туманининг Тожик маҳалла кўчасидаги 85-хонадонда яшовчи Холдорвой Нодировнинг иккинчи марта бизга йўллаган мактуби. - Сизнинг аралашувингиздан кейин мутасадди ташкилотлар пенсиям миқдорини 400 сўмга оширишди. Лекин мен ишлаган ташкилот II гуруҳ касб касаллиги ногиронига берилиши лозим бўлган имтиёзли тўловларни тўлашни бир неча йилдан буён пайсалга солиб келмоқда. Шу масалада ҳам ёрдамингизни аямасангиз...»

Газетхоннинг шу мазмундаги хати бўйича Андижон вилояти касаба уюшмалари Кенгаши раиси А.Содиқов билан ёзма мулоқотда бўлинди. Раис қуйидагиларни маълум қилган эди:

— Фуқаро Х.Нодировнинг аризаси Кенгашнинг меҳнатни муҳофаза қилиш ва экология бўлими бошлиғи С.Солиев, вилоят «Агрокимётаъминот» давлат ҳиссадорлик бирлашмаси касабақўми раиси Нина Вилчинская, меҳнатни муҳофаза қилиш бўлими бошлиғи Ф.Шодмонов, Хўжаобод «Агрокимётаъминот» бўлими (охирги пайтда аризачи шу ерда ишлаган) раҳбари Қ.Хўжамбердиев иштирокида ўрганиб чиқилди. Текшириш жараёнида Х.Нодиров касаллиги сабабли Хўжаобод «Агрокимётаъминот» бўлими бошлиғининг 1981 йил 17 июлдаги 51-сонли буйруғига асосан ишдан озод этилган. Жалолқудуқ туманлараро тиббий эксперт комиссияси томонидан эса у касб касаллиги бўйича II гуруҳ ногирони деб топилиб, меҳнатга лаёқатсизлик даражаси 80 фоиз этиб белгиланган ва 1999 йил 22 мартдан эътиборан 406-сонли хулоса муддатсиз вақтга берилгани аниқланди. 1992 йилдан бошлаб жабрланувчига белгиланган зарар тўлови маъмурият томонидан асоссиз тўхтатиб қўйилган. Хулоса шуки, амалдаги қонунларга асосан Х.Нодировга тўлов тўхтатилган пайтдан, яъни 1992 йил 1 январдан бошлаб зарар тўлови ҳисоблаб чиқилиши ва берилиши зарур.

Бироқ, таассуфки, орадан бир қанча вақт ўтишига қарамасдан, ўз вакиллари иштирокида ўрганилган масала юзасидан Хўжаобод «Агрокимётаъминот» бўлими раҳбарлари амалий ишга қўл уришмаяпти. Аризачи Х.Нодиров эса қонуний ҳақини ундиролмай яна кимларга мурожаат этишни суриштириб сарсон-саргардон бўлиб юрибди. Нега шундай бўлаётир, нега жабрдийда узоқ йиллар ишлаган корхонасида соғлиғини йўқотгани эвазига миннатдорчилик ўрнига, «отангга бор, онангга бор» қабилидаги сансалорликка учраши керак?

Юқоридаги саволларга Андижон вилояти «Агрокимётаъминот» давлат ҳиссадорлик бирлашмаси раҳбарлари нима деб жавоб беришаркин?

Абдунаби МАННОПОВ.

Демократик ҳуқуқий давлат сари дадил одимлаётган биз — мустақил Ўзбекистон фуқаролари қонунларни яхши билишимиз керак. Шу боис «Ишонч»нинг ҳуқуқий мавзудаги мақолаларини мунтазам ўқиб борамиз. Иложи бўлса, давлат ижтимоий суғуртаси ҳақида тўлиқроқ тушунча берилса, бизга яхши ёрдам қилган бўлардингиз.

М.МАТСАФОЕВ, К.АБДУРАҲИМОВ, И.ЗАЙНИЕВ, К.ТЎРАЕВ, Ўрта Чирчиқ тумани.

Ушбу саволга Меҳнат Кодексининг XVI-бобида мукаммал тушунча берилган.

ДАВЛАТ ИЖТИМОИЙ СУҒУРТАСИ

ҲУҚУҚИЙ МАСЛАҲАТХОНА

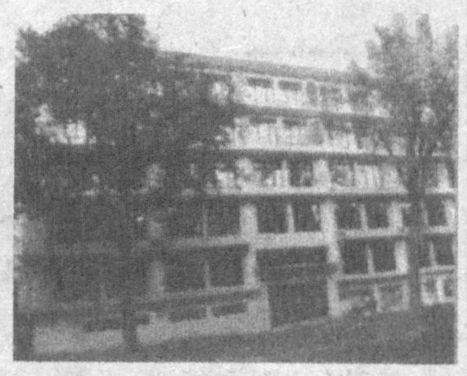

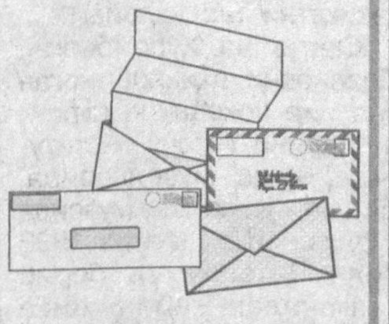

УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

282-модда. Давлат ижтимоий суғуртасининг барча ходимларга татбиқ этилиши

Барча ходимлар давлат йўли билан ижтимоий суғурта қилинишлари лозим.

283-модда. Давлат ижтимоий суғуртаси учун бадал тўлаш

Давлат ижтимоий суғуртаси учун иш берувчилар, шунингдек, суғурта қилинган ходимларнинг ўзлари бадал тўлайдилар.

Иш берувчиларнинг давлат ижтимоий суғуртаси учун бадал тўламаганликлари суғурта қилинган ходимни давлат ижтимоий суғуртаси маблағлари ҳисобидан таъминланиш ҳуқуқидан маҳрум қилмайди.

284-модда. Давлат ижтимоий суғуртаси ҳисобидан бериладиган таъминот турлари

Суғурта қилинган ходимлар, тегишли ҳолларда эса, уларнинг оилалари ҳам давлат ижтимоий суғуртаси маблағлари ҳисобидан:

вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақалари, аёллар эса, бундан ташқари, ҳомиладорлик ва туғиш нафақалари;

бола туғилганда бериладиган нафақалар;

давлат томонидан бериладиган ёшга доир, ногиронлик ва боқувчисини йўқотганлик пенсиялари;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа тўловлар билан таъминланадилар.

Давлат ижтимоий суғуртаси маблағларидан санаторий-курортларда даволаниш, дам олиш, суғурта қилинган ходимларнинг шифобахш (парҳез) таомлари учун ҳақ тўлаш, болаларнинг соғломлаштириш оромгоҳларини таъминлаб туриш, давлат ижтимоий суғуртасига доир бошқа тадбирлар учун ҳам белгиланган тартибда фойдаланилади.

ДАВЛАТ ИЖТИМОИЙ СУҒУРТАСИ БЎЙИЧА БЕРИЛАДИГАН НАФАҚАЛАР

285-модда. Вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақаси

Вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақаси касал бўлинганда, меҳнатда майиб бўлган ёки бошқача тарзда шикастланганда, шу жумладан, турмушда жароҳатланганда, оиланинг бетоб аъзосини парвариш қилганда, карантин эълон қилинганда, санаторий-курортда даволанганда ва протез қилинганда тўланади.

Вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақаси меҳнатда майиб бўлган ва касб касаллигига чалинганда иш ҳақининг тўлиқ миқдорида, бошқа ҳолларда эса, ходимнинг давлат ижтимоий суғуртаси бадалларини тўлаган муддатига (умумий иш стажига), қарамоғидаги вояга етмаган болаларининг сони ва бошқа ҳолатларга қараб, иш ҳақининг олтмиш фоизидан юз фоизигача миқдорда тўланади.

Вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақасининг энг кам миқдори қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам иш ҳақи миқдоридан оз бўлмаслиги ва нафақа ҳисоблаб чиқариладиган иш ҳақи миқдоридан ортиб кетмаслиги лозим.

286-модда. Ҳомиладорлик ва туғиш нафақаси

Ҳомиладорлик ва туғиш нафақаси ҳомиладорлик ва туғиш таътилининг бутун даврида тўлиқ иш ҳақи миқдорида тўланади (233-модда).

287-модда. Бола туғилганда бериладиган нафақа

Бола туғилганда бир йўла бериладиган нафақа тўланади. Ҳар бир туғилган бола учун бериладиган нафақанинг миқдори ва уни тўлаш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгилаб қўйилади.

288-модда. Дафн этиш маросими учун бериладиган нафақа

Суғурта қилинган ходим ёки унинг оила аъзоси вафот этганда қонун ҳужжатларида белгилаб қўйиладиган миқдор ва тартибда дафн этиш маросими учун нафақа тўланади.

ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ

289-модда. Ёшга доир пенсия

Ёшга доир пенсия суғурта қилинган ходимларга умумий асосларда: эркаклар — олтмиш ёшга тўлган бўлиб, умумий меҳнат стажи йигирма беш йилдан кам бўлмаган тақдирда, аёллар — эллик беш ёшга тўлган бўлиб, умумий меҳнат стажи йигирма йилдан кам бўлмаган тақдирда тайинланади.

Пенсия суғурта қилинган ходимларнинг айрим тоифаларига пенсия ёши кам бўлганда, тегишли ҳолларда эса, — меҳнат стажи кам бўлганда ҳам тайинланади.

290-модда. Ногиронлик пенсияси

Ногиронлик пенсияси суғурта қилинган ходимларга — ногиронлик меҳнатда майиб бўлиш ёки касб касаллигига чалинганлиги туфайли келиб чиққан бўлса, меҳнат фаолиятининг муддатидан қатъи назар, ногиронлик бошқа сабаблар туфайли келиб чиққанда эса, — тегишли умумий меҳнат стажига эга бўлганда тайинланади, бундай меҳнат стажининг муддати суғурта қилинган ходимнинг ногиронлик рўй берган вақтдаги ёшига боғлиқ бўлади.

291-модда. Боқувчисини йўқотганлик пенсияси

Боқувчисини йўқотганлик пенсияси меҳнатда майиб бўлиш ёки касб касаллиги туфайли вафот этган боқувчининг меҳнатга қобилиятсиз оила аъзоларига, унинг меҳнат фаолиятининг муддатидан қатъи назар тайинланади, агар у бошқа сабаблар натижасида вафот этган бўлса, шунга мувофиқ келадиган умумий меҳнат стажига қараб тайинланади, бундай меҳнат стажининг муддати суғурта қилинган ходимнинг вафот этган кунига қадар бўлган ёшига боғлиқ бўлади.

292-модда. Пенсия турини танлаш ҳуқуқи

Турли хилдаги давлат пенсияларини олиш ҳуқуқига эга бўлган суғурта қилинган ходимларга (боқувчисини йўқотган ҳолларда эса — уларнинг оила аъзоларига) уларнинг ўзлари танлаган пенсиянинг битта тури тайинланади.

293-модда. Давлат пенсияларининг миқдори

Давлат пенсияларининг миқдори қонунда белгиланган тартибда аниқланади.

294-модда. Суғурта қилинган ходимларни давлат пенсиялари билан таъминлаш тартиби

Давлат пенсияларини тайинлаш, ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби қонун билан белгилаб қўйилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯВИЙ СУДИДА

Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда «Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 27 декабрда қабул қилинган «Адвокатура тўғрисида»ги Қонунининг 6-моддаси биринчи қисмининг бешинчи хатбошисига шарҳ бериш тўғрисида»ги масаласи кўриб чиқилди. Масала адвокат Х.Нурмуҳамедовнинг Конституциявий судга Қонуннинг ушбу нормасига шарҳ беришни сўраб қилган мурожаати муносабати билан «Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди тўғрисида»ги Қонунининг 19-моддасига мувофиқ Конституциявий суднинг уч нафар судьяси кўрсатган ташаббуси билан киритилди.

Адвокат Х.Нурмуҳамедовнинг мурожаатида қайд этилишича «Адвокатура тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддаси биринчи қисмининг бешинчи хатбошисида кўрсатилганидек, адвокат касбий фаолиятини амалга ошириш чоғида «юридик ёрдам кўрсатиш учун зарур бўлган масалалар юзасидан экспертлар хулосаларини... мижознинг розилиги билан сўраш ва ёзма тарзда олиш» ҳуқуқига эгадир. Қонуннинг ушбу қоидасига мувофиқ Х.Нурмуҳамедов Х.Сулаймонова номидаги республика илмий-тадқиқот криминалистика маркази экспертнинг ёзма хулосасини сўраб мурожаат қилган. Аммо Х.Сулаймонова номидаги республика илмий-тадқиқот криминалистика маркази адвокатнинг бундай ҳуқуқи процессуал кодексларда мустаҳкамланмаганлиги сабабли унинг илтимосини рад этган.

Шундай қилиб, Қонуннинг ушбу нормасига нисбатан бир-бирини инкор этувчи тушунчалар вужудга келган, бу эса ҳуқуқни қўлланиш амалиётида хатоликларга сабаб бўлиши мумкин. Шунинг учун ҳам ушбу нормани бир хил ва тўғри қўлланиш мақсадида унга расмий шарҳ бериш лозим.

Қонун нормаларини таҳлил қилиб ва уларни процессуал кодекслардаги алоҳида нормалари билан таққослаб ҳамда «Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 25-моддасига амал қилган ҳолда, Конституциявий суд

қарор қилади:

1. «Адвокатура тўғрисида»ги Қонуннинг кўрсатилган нормаси адвокатга юридик ёрдам кўрсатиш учун зарур бўлган масалалар юзасидан экспертлар хулосаларини мижознинг розилиги билан айнан экспертиза муассасаси ёки экспертдан сўраш ва ёзма тарзда олиш ҳуқуқини беради.

Қонун чиқарувчи адвокатнинг ушбу ҳуқуқини белгилаб, экспертиза муассасаларига ва экспертларга адвокатга экспертларнинг ёзма хулосаларини бериш мажбуриятини юклаган.

Шундай қилиб, юридик ёрдам кўрсатиш учун зарур бўлган масалалар юзасидан экспертиза муассасалари ёки экспертлар мижознинг розилиги билан адвокатнинг сўровномасига асосан экспертнинг ёзма хулосасини беришлари шарт.

2. «Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 9- ва 27-моддаларига асосан ушбу шарҳ мажбурий ва матбуотда эълон қилинган вақтдан бошлаб кучга киради.

(ЎзА).

Ёзги таътил давом этмоқда

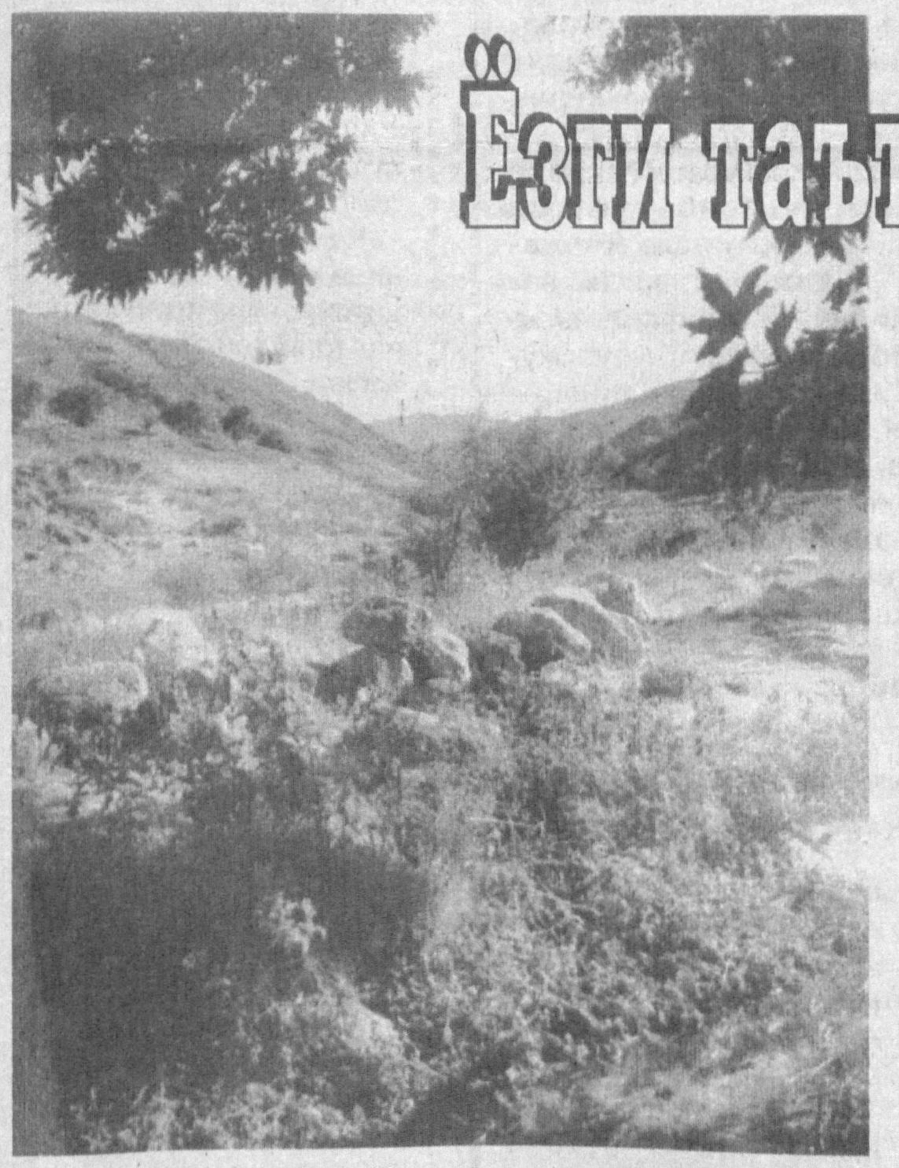

Бу йилги ёзги таътил мавсумида Самарқанд вилоятида 30 га яқин болалар оромгоҳлари фаолият кўрсатмоқда.

Нуробод туманидаги қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармасига қарашли «Қўшчинор» оромгоҳи болажонларга кўнгилли хизмат кўрсатмоқда. Ҳушҳаво тоғ бағрида жойлашган оромгоҳ атрофидаги чинорлару мевали дарахтларнинг қуюқ сояси, сойни тўлдириб оқаётган зилол сувнинг шарқираши кичик кўнгилга ўзгача кайфият бағишлайди. Бу йил мазкур оромгоҳда 330 нафар ўқувчи дам олиши мўлжалланган. Шу кунларда оромгоҳда 121 нафар бола мириқиб ҳордиқ чиқармоқда. Болаларнинг зерикишига асло ўрин йўқ. Турли тўгараклар, қизиқарли кечалар болажонларда катта таассурот қолдирмоқда.

Аммо вилоятдаги барча оромгоҳлар ҳам талабларга жавоб бера олмайди. Масалан, Челак туманидаги «Камалак» болалар оромгоҳи ниҳоятда ачинарли аҳволда. Оромгоҳ катта анҳор бўйидаги боғда жойлашган бўлса-да, бироқ тозаликка эътибор йўқлиги туфайли боғдан анча файз кўтарилган.

Оромгоҳ биноси таъмирга муҳтож. Деразза ва эшик ромлари, ойналар синиқ, поллларнинг бўёқлари ўчиб, чириб кетган. Оромгоҳдаги ошхона, тиббиёт хонаси умуман талабга жавоб бермайди. Бундай аҳволга лоқайд қараётган оромгоҳ раҳбари Абдураҳмон Ҳотамов ва Челак туман касаба уюшмалари кенгаши раиси Дониёр Абдуллаевлар нима дер экан?

Суратларда: Нуробод тумани қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармасига қарашли «Қўшчинор» оромгоҳида болажонлар кўнгилли ҳордиқ чиқармоқда.

Тоҳир НОРҚУЛОВ (ЎзА) олган суратлар.

ЙЎЛСОЗЛАР ҒАЙРАТИ

Вилоят аҳамиятидаги Қизилтепа магистрал йўллардан фойдаланиш бошқармасида ўтган йили 372 миллион 767 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишлари амалга оширилиб, бу борада белгиланган режалар ошиғи билан бажарилди. Шунингдек, 56040 тонна асфальт-бетон ишлаб чиқарилди. 13 миллион 633 сўмлик маҳсулот иқтисод қилинди.

Корхона аҳли Навоий, Кармана шаҳарларида ўтказилаётган ободончилик ишларида ҳам фаол қатнашмоқда. Йўлсозлар Самарқанд-Ғиждувон трассасида катта ҳажмдаги қурилиш-монтаж ишларини сифатли бажармоқдалар. Навоий шаҳар ҳокимияти билан янги бозорни боғловчи йўл таъмирланмоқда. Корхона аҳли ишда юксак сифат ва самарадорликни таъминлаш ҳисобига мустақиллик байрамигача кўзда тутилган 565 миллион 950 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишларининг асосий қисмини уддалаш ниятида.

Ялғош САРИЕВ, «Ишонч» мухбири.

ШИФО МАСКАНЛАРИДА

Жиззах вилоятида «Соғлом авлод» давлат дастурини бажариш йўлида муайян ишлар амалга оширилмоқда. Шаҳар ва туманларда замонавий тиббиёт асбоб-ускуналари билан жиҳозланган янги шифо масканлари барпо этилмоқда.

Яқинда вилоят олис Фориш туманидаги «Қизилқум» ва «Меҳнатобод» ижара ширкатлар бирлашмалари ҳудудида қишлоқ врачлик пунктлари ишга туширилди. «Қизилқум» хўжалигида мавжуд бўлган қишлоқ врачлик амбулаторияси 1,5 миллион сўм маблағ эвазига таъмирдан чиқарилиб, 4 миллион сўмлик замонавий тиббиёт асбоб-ускуналари билан жиҳозланди. «Меҳнатобод»даги қишлоқ врачлик амбулаториясини таъмирлаш учун эса 3,5 миллион сўм маблағ сарфланди ва 4,5 миллион сўмга замонавий тиббий асбоб-ускуналар сотиб олинди.

ГИРДОБ

Абитуриентлар ота-оналарини авраб, уларни чув туширган бир гуруҳ кўзбўямачилар қисмати

Фельетон

Донишмандлар, одамни синамоқчи бўлсанг — мансаб бериб кўр, деб бежиз айтишмаган. Асакадаги техника иқтисодиёти коллежида бир нави дарс бериб келаётган Маъмуржон Курбоновни шу муассаса раҳбарияти 1999-2000 ўқув йили учун абитуриентларни қабул қилиш комиссиясининг масъул котиби этиб тайинлади-ю, муаллимни таниб бўлмай қолди.

— Қаердан келдингиз? — сўроққа тутди у қабулига кирган Абдуллажон Тошланов исмшарифли кишини.

— Бўтақоралиkман.

— Орзуга айб йўқ деб, ўғлини ўқишга олиб кепсиз-да?

— Ҳа, ўғлим Азизбек шу коллежга кираман, техника иқтисодиёти бўйича мутахассис бўлиб етишаман деб аҳд қилган.

— Э, ака, ҳар кимнинг истаги амалга ошавермайди. Қабул комиссияси деган, имтиҳон деган довонлар бор ўртада.

— Ҳа, энди Маъмуржон ука, ёшлар ўқисин деб очиб қўйилган-ми ахир шу коллежни?

— Ўғлингиз қайси бўлимга кирмоқчи?

— «Молия ва солиқ» ихтисослиги бўлими бор экан-ку, ўшанга ҳужжат топширмоқчи.

— Билиб қўйинг, энг замонавий, энг зарур ихтисос бўлимига кириш жуда қийин кечади. Бел бақувватми ишқилиб?!

— Ҳа энди, беш-ўн йилдан бери шу боланинг ўқиши деб, камроқ еб-ичиб, унча-мунча жамғарганмиз.

— Ундай бўлса бошқа гап, маслуз котибнинг чеҳраси бироз ёришди. — Хўш, Абдуллажон ака, ўғлингизни коллежга гарантияли қилиб киритмоқчимисиз, гарантиясиз қилибми?

— Тушунмадим, ука.

— Гарантиялик деганим узил-кесил кирди, ўқиб кетади деганим бўлади. У қиммат туради. Гарантиясиз деганим — салгина шамолга учиб кетиши мумкин деганим. Буниси арзонроқ.

— Ундай бўлса, ўша гарантиялигини нархини айтавер, ука. Етса молим, етмаса жоним.

Яна бироз суҳбатдан кейин бўлажак талабанинг отаси 70 минг сўм санаб узатди.

Эски замонда таъмагир шайхлар ўз мухлисларидан пулмол йиғишга улгурмаганликдан бу иш учун аввал мурид овлашган, одам ёллашган. Муридлар қишлоқма-қишлоқ, маҳаллама-маҳалла юриб, шайхга (ўзларигаям) хайр-эҳсон йиғишган. Уддабурон Маъмуржон Курбонов ҳам кўрдики, коллежга кирувчилар ёғилиб келяпти. Уларнинг қайси биридан «кириш ҳақи» олишга улгуради?

Шуни ҳисобга олиб, «мурид» (воситачи) овлади. Шу коллежнинг олғирроқ кўринган ўқитувчиларидан Гулчеҳрахон Суярова, Озодбек Мамажонов, Одилахон Сиддиқова, Акрамжон Мамажонов, Саодат Ботирова, Зокиржон Умрзоқовлар қамишдан бел боғлаб, «мана биз воситачи бўламиз» деб қўлига шипшидилар. Улар кундузи абитуриентлар ота-оналарини қон қақшатиб, бор-бисотларини қоқиб олиш, кечкурун эса, Маъмуржоннинг уйида пулларни санаб топшириш-у, «тегиш»ни олиб қолиш билан шуғулланиб келдилар.

Уюшган порахўрлар ихтисосликлар бўйича нарх ҳам белгилаб қўйишганди. Чунончи, «Автомобил транспортида ташишни ташкил қилиш ва ҳаракатни бошқариш» — 70-80 минг сўм, «Молия ва солиқ» ихтисоси — 60-70 минг сўм, «Бухгалтерия ҳисоби, халқ хўжалиги фаолиятининг таҳлили ва назорати» ихтисоси учун 50-60 минг сўм. Булар албатта «гарантияли» ўқишнинг нарх-навоси, «гарантиясиз»ники эса нисбатан анча арзон. Лекин «гарантиясиз», яъни омонат ўқишга ким ҳам кўнарди, ҳамма кафолатлисига ташланади ва чўнтакни чуқурроқ ковлайди. Чизмакашлик ўқитувчиси (уни болалар «чизмакаш домла» деб аташади) бундоқ ҳисоб-китоб қилиб кўрса, сал кундаёқ пулнинг тагида кўмилиб кетадиган. Шунинг учун воситачиларига йўл кўрсатди:

— Порани сўм ҳисобида эмас, доллар ҳисобида олишга ҳаракат қилинглар. Доллар сўмга қараганда анча ихчам.

Ҳозирги одамлар ҳам анойи эмас, пора бераётиб ҳам ҳужжат талаб қилишади. Пора олувчи ҳам ўта муғомбирлашиб, каллоблашиб, пихи қайрилиб кетган. Порани олиб, ўрнига бирор қоғоз билан пул эгасини юпатиб қўймаса, ишончдан чиқади. М. Курбонов ҳам шундай қилиб келди. У порани ўз гумашталари орқали, яъни хоҳ билвосита олган бўлсин, хоҳ бевосита ўзи олган бўлсин, пул берувчига «тўлов контракт асосида мутахассис тайёрлаш» тўғрисидаги шартнома варақасини ушлатиб қўяверган. Сохта, ҳеч қандай қонуний кучга эга бўлмаган бу варақа пора берувчининг кўнглини кўтариш, кўнглини хотиржам қилиб қўйган.

Таъмагирлик — аслида фожеа, унинг тўрига илинган одам, нафсини қондириш учун айёрлик қилишга, алдашга, давлатгаям, ўз раҳбарларигаям, боринги ўз виждонигаям панд бериш пайида бўлади.

Кўп ўтмай М.Курбонов ва унинг гуруҳи жиноят устида қўлга тушди. Олган пораларини чўтга тушириб кўришса, камида иккита қопга сиғадиган (1 миллион 265 минг сўм ва бир неча юз доллар) пул чиқди. Беш-олти кишидан эмас, ўн-ўн беш кишидан ҳам эмас, 27 кишидан пора ундириб олиб, кейин қўлларига сохта қоғоз тутқазиб қўйишган экан. Буни эшитган Асаканинг Чек қишлоғидаги яшовчилар ёқа ушлашди:

— Ё тавба, наҳотки қўй оғзидан чўп олмаган одамдай, ўзини ночор-нолон кўрсатиб, ҳамқишлоқларининг раҳм-шафқатини келтириб юрган шу Маъмур нафси ўпқон гуруҳнинг бошлиғи бўлиб чиқса. Одамнинг оласи ичида деганлари шу бўлса керак-да.

Коллежда таълим олаётган болалар бармоқ тишлашди:

— Э, оллоҳ, бизга тўғри чизиқни кўрсатиб, ўзи эгри чизиқдан юрган бундай «чизмакаш домла»лардан ўзинг асра!

М.АБДУКАРИМОВ. Андижон вилояти.

ҚАҲРАМОН ИЗЛАБ

Фильмни суратга олишдан олдинги ўйлар

Негадир хорижий мамлакатларда хизмат юзасидан ёки дам олишга борганимизда сафар таассуротларини айтишга, ёзишга ўзимизда эхтиёж сезамиз. Бу ишни озми- кўпми бажарамиз ҳам. Аммо ўзимизнинг кўҳна ва навқирон шаҳарларимизга сафарга борганимизда кўпинча ҳис-ҳаяжонларимиз, фикр-мулоҳазаларимиз ичимизда қолиб кетади.

Ана шундай ўйлар Шарқнинг дуру гавҳари Хоразмнинг саҳий- саҳоватли кишилари ҳамда тенги йўқ миноралари, зиёратгоҳларини ва жозибали рақсларини кўрганимизда пайдо бўлди. Кўҳна ўлка истиқлол шарофати ила ороланиб, ёшариб кетгандек кўринди. Айниқса, ёшларнинг ўзгача фахр-ифтихор билан осмонўпар миноралар, накшинкор мадрасалар, салобатли, паҳлавон дарвозалар, муқаддас зиёратгоҳларни ўзгача завқ-шавқ билан томоша қилиб, ота-боболарини эслашлари, улар бунёд этган санъат асарларини ардоқлашларида чуқур бир маъно кўрдик. «Калта минор», Исломхўжа минораси каби меъморчилик, санъатининг дурдоналарини кўриб катта бўлган бу йигит-қизларнинг эстетик идеали ҳамиша юксак бўлишига иймон келтирдик.

Бетховеннинг асарларини севган киши ҳеч қачон ўғрилик, қароқчилик қилмайди дейдилар. Хивада ўсган, унинг гўзаллигидан баҳраманд бўлган ёшлар ҳам бундай юксак туйғудан бегона эмас, дегинг келади.

ШОҲ ФЕРУЗ ВА «КИНОЧИ ДЕВОН ОТА»

Нилий мадрасалар ва осмонўпар миноралар, уларнинг ижодкорлари Ватани бўлмиш Хивада ўзбек киносининг илк кадрлари пайдо бўлиши ҳам табиий бир ҳол бўлиб кўринади. Бу ўлкада кинони техник ихтиро сифатида қабул қилиниши ва унинг бадиий-эстетик имкониятларини кўра билиш учун пухта замин ва қулай шароит мавжуд эди. Шу боис хиваликлар кино санъатимизнинг қалдирғочи Худойберган Девоновнинг ижодий жасорати ҳақида гап кетганда албатта, унинг бой маънавияти, фазилатлари ҳақида завқ-шавқ билан сўзлайдилар.

«Қўй сўйиб юртга ош берар эди... Уйига келган илмий, ижодий экспедицияларни яқин қариндошидек қабул қилиб, меҳмон қилар, ҳунарини ишга солиб, фото-кинолавҳалар яратар эди... Кўплаб шогирд тайёрлашни мақсад қилиб қўйган эди... Шоҳ ва шоир Феруз мурувватидан баҳраманд бўлган бу суратчи шўролар даврида хор бўлди, қамалди, отилди. Алам, армоннинг чеки йўқ!» деб ижодни ижтимоий ҳаёт билан боғлаб фикр юритадилар. Сафаримиз кунларида жафокаш Худойберган ота хонадонининг катта, қадимий дарвозаси ёнида болаларнинг шўх рақсларини кўрдик, қўнғироқдек жарангли товушини эшитдик. Хаёлдан «Бу остонани Шерозий, Хоразмий, Ҳамза, Ферузнинг олий мартабали уламолари, Франция, Германия, Россиянинг катта арбоблари хатлаб ўтган. Бу хонадон улкан ижод даргоҳи, Хоразм зиёлиларининг гап-гаштаги, давра суҳбатлари ўтадиган азиз макони бўлган, деган фикрлар ўтди-ю, худди шу дарвозани 1937 йилнинг 17 август куни милтиқли кишилар тепиб очгани, олтмиш ёшини нишонлашга тараддуд кўраётган мўйсафидни ҳибс қилганлари, ўша «Патрак» маҳалласидан уриб, сўкиб олиб чиқиб кетганларини тасдиқловчи ҳужжатларни, хотираларни эсладик... Дарвозадан ичкарига кириб гуллару кўкатлар экилган боғда бир туп тут дарахтини кўрганимизда Худойберган ота гулни севганини, боғ яратганини, бу ерда танбур чалиб дўстларини хушнуд этганини, ёри бўлмиш Бекажон Отажон қизига гул тутганини тасаввур этдик. Тасаввуримиз бой бўлгани учун эмас, Худойберган ота ўша дамларни тасмаларга муҳрлагани, бизга мерос қолдирганидан висол онларини, ижод дамларини, унутилмас дақиқаларни аниқ кўргандек бўлдик...

Худойберган ота барпо этган боғдаги тут чодирга қоқилди, ғарқ пишган мевалардан тановвул қилдик, мўътабар хонадон шаънига дуолар айтилди. Ўйларимиз эса Девонов яшаган муҳитнинг сири, у дўстлашган шахсларнинг фаолияти, орзу-умидлари, кундалик меҳнати билан боғлиқ бўлди. Бу табиий бўлса керак - ахир Худойберган шоҳ ва шоир Муҳаммад Раҳимхон Соний Ферузга, шоир ва тарихчи Муҳаммад Юсуф Баёнийга, қалам соҳиби мунис Хоразмийга, шоир ва мусиқашунос Комил Хоразмийга, ҳофиз Шерозийга замондош бўлган, бир муҳитда ўсиб, камол топган «Девон ота (Х.Девоновни азалдан шундай аташади) немис ва рус тилини билган, французча ҳам гаплашаолган, танбур чертган, шеър ёзган. Шу боис замонасининг етук санъаткорлари билан доимий мулоқотда бўлган... Мана бу дарвозадан кириб боғ томон ўтишган. У ерда Девон отанинг граммофони ҳам, телескопи ҳам, электр нурини ишлаб чиқазадиган баҳайбат ускунаси ҳам, фото ва кинокамераси ҳам бўлган.

Халқ куйларини, қўшиқларини доимо Мадраҳим Шерозий маромига етказиб ижро этган, Девон ота эса гоҳ танбур чертган, гоҳ янги шеърларини ўқиб берган, гоҳ эса қўлига аппаратини олиб меҳмонларни суратга олган, дея ҳикоя қилишади Хива мўйсафидлари. Бундай маслакдош дўстларнинг анжуманлари қай тарзда ўтганини улар ота-боболаридан эшитишган, айримлари эса Девон отани кинокамера билан кўрган ҳам.

Бизни айниқса ўзбек операторининг санъат, адабиёт ҳомийси Феруз билан ўтказган дамлари, шоҳ ва киночи «суратчи» муносабатлари қизиқарли эди-да. Зеро, Худойберган ўша даврда меҳрибон ва бой ҳомийсиз кино фаолиятини бошлаши амри маҳол эди: Хориждан олиб келинадиган камера, тасма, химикатлар, оптика, техник ва химиявий ускуналар, нур манбаларини оддий фуқаро сотиб олишига ишониб бўлмайди. Шу боис хиваликларнинг «Девон ота саройга яқин бўлган. Ҳатто Ферузда кейин тахтга ўтирган Асфандиёр даврида ҳам сарой аҳли билан яхши муносабатда бўлиб, шоҳнинг фарзандини кинога олган...» деган сўзларида жон бордек кўринади. Хива музейларидаги сўнгги хонларнинг фотосуратлари ва бошқа ҳужжатлари бу ҳақиқатни тасдиқлайди.

Феруз ва Худойберган Девоновни яқинлаштирган яна бир воқеанинг тафсилотларини Урганч институтида, Хива музейларида, Дишан Кела мажмуасида кўрдик. Шоҳ Феруз 1883 йили Петербургга бориб келганидан кейин, Хива яқинидаги «Оқ мачит» қишлоғига немис колониясини жойлаштиради. Бу тинчликсевар, меҳнатсевар ва қобилиятли кишиларнинг ҳунари, санъати, кундалик ҳаётидан воқиф бўлган шоҳ уларни Дишон Кела қурилишига жалб этади. Шу тариқа хоналардаги паркет, девор ва эшиклардаги нақшлар немисларга хос меъморий услубда барпо этилган. Девонов ҳовлисининг этаги эса ўша мажмуага уланиб кетган. Бинобарин, ёш Худойберган немис биродарлари билан «Оқ мачит»да ҳам, ўз уйининг ёнгинасида - Дишан Келада ҳам учрашган, суҳбатлашган, кино-фотодан дарс олган. Бу муносабатларни сарой аҳли, бевосита Феруз қўллаб-қувватлаган. Урганч институтининг профессори М.Матниёзов ҳам бу фикрни тасдиқлайди.

Ҳамидулла АКБАРОВ.

(Давоми бор.)

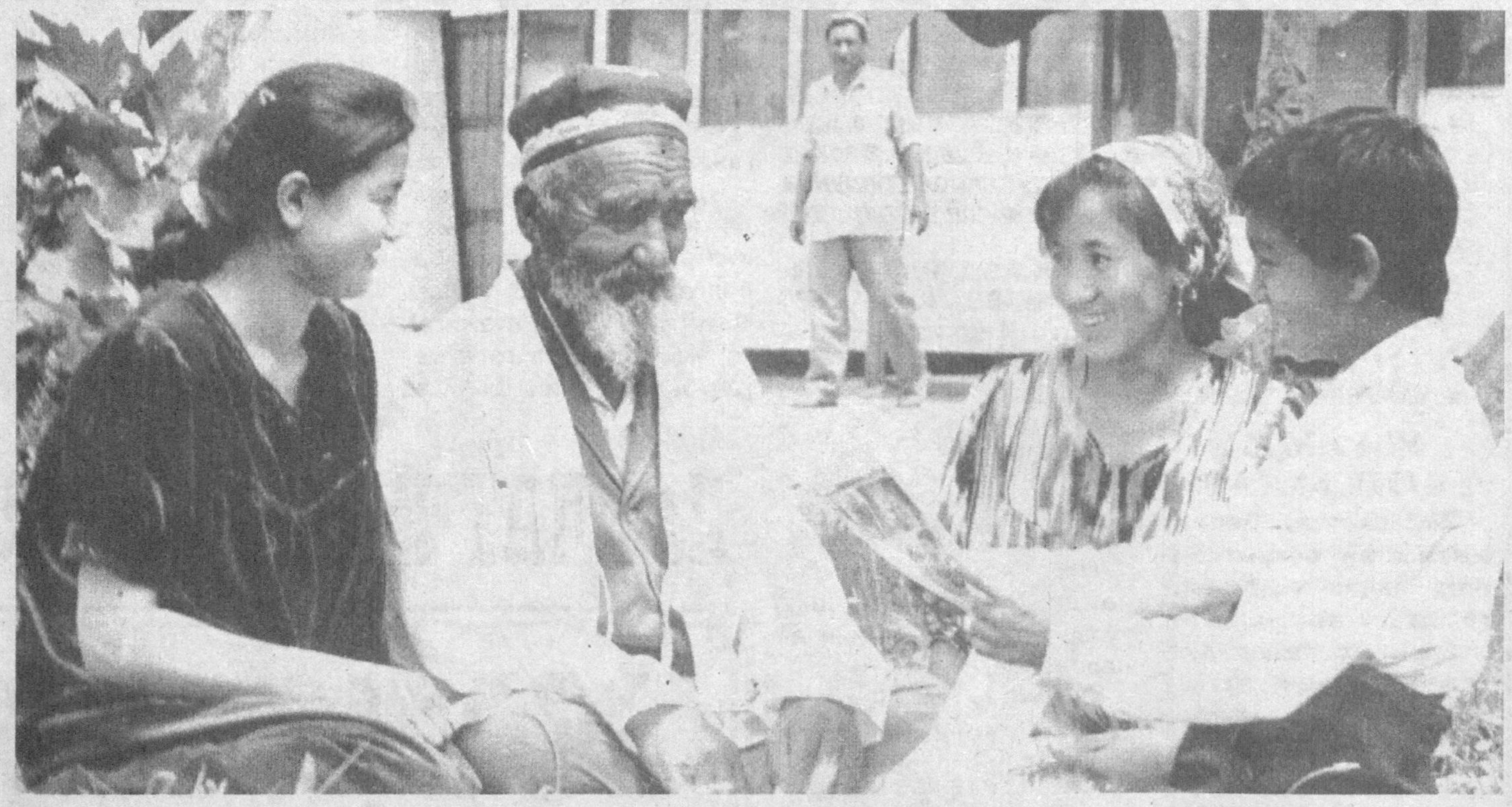

Сариосиё туманида истиқомат қилаётган Парда бобо Хурсанов оиласига ҳамқишлоқлар ҳавас билан қарашади. Боиси серфарзанд, иноқ оилада ҳамиша ҳамжиҳатлик ҳукмрон. Фарзандлар боболари каби меҳнатсевар, одамохун инсонлар бўлиб вояга етишяпти.

Суратда: табаррук инсон П.Хурсанов бахтиёр невара-чеваралари даврасида.

И.ҲАСАНОВ олган сурат.

ИШЧИ СПОРТЧИЛАР МАҲОРАТИ

Ўзбекистон металлургия ва машинасозлик саноати тармоқлари ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси ташаббуси билан ўтказилаётган «Ишчи спартакиадаси—2000» мусобақаларининг Фарғона водийси зонаси бўйича финал босқичи ниҳоясига етди.

Фарғона механика заводига қарашли «Парвоз» номли санаторий-профилакторий спорт мажмуида ўтказилган спартакиадада Андижон, Наманган ва Фарғона вилоятларида жойлашган тармоқ касаба уюшма қўмиталари спортчилари иштирок этдилар.

Катта тантана тусини олган спартакиаданинг очилиш маросимида йиғилганларни «ЎзДЭУФарғона» масъулияти чекланган жамиятга қарашли Т.Сотволдиев номли болалар соғломлаштириш оромгоҳида ҳордиқ чиқараётган болажонлар ўз концерт дастурлари билан муборакбод этдилар. Шунингдек, Фарғона вилоят касаба уюшмалари Кенгаши раиси Қаюм Дадабоев, Металлургия ва машинасозлик саноати тармоқлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси раиси ўринбосари Маъфура Эшонхўжаева ҳамда водий вилоятлари касаба уюшма кенгашлари вакиллари ҳам иштирокчиларга бўлғуси мусобақаларда омадлар тиладилар.

— Касаба уюшма спортини ривожлантириш бизнинг бош мақсадимиз, - деди жумладан М.Эшонхўжаева. — Спортни оммалаштириш соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш билан бирга, жисмонан соғлом ва руҳан тетик авлодни камол топтириш омилларидан бири ҳамдир. Шу боис анъанавий тус олаётган ишчилар спартакиадаси дастурига келгусида спортнинг бошқа турларини ҳам киритиш ниятидамиз.

Мусобақа иштирокчилари спортнинг беш тури — енгил атлетика, шахмат, шашка, волейбол ва стол тенниси бўйича қизғин баҳслашдилар. Енгил атлетика, шахмат ва шашка ҳамда волейбол беллашувларида Фарғона вилояти тармоқ касаба уюшма қўмитаси раислар кенгаши жамоасига омад кулиб боқди. Андижонлик ва наманганликлар кейинги ўринларни эгалладилар.

Стол тенниси мусобақаларида ҳам Фарғона вилояти теннисчилари ғолиб чиқдилар. Наманганлик теннисчилар иккинчи, андижонликлар эса учинчи деб топилдилар.

Умумжамоа ҳисобида Фарғона вилояти тармоқ касаба уюшма қўмитаси раислар кенгаши жамоаси биринчи, Андижон вилояти вакиллари иккинчи, наманганликлар эса учинчи ўринга эришиб, пул мукофотлари билан тақдирландилар.

Шунингдек, шахсий ҳисобда ўз спорт турлари бўйича мусобақаларда зафар қучган ишчи-спортчиларга касаба уюшма Марказий Қўмитасининг диплом ва қимматбаҳо совғалари топширилди.

Муҳаббат ЎРМОНБЕКОВА, «Ишонч» мухбири.

Бельгия ва Голландияда ўтган Европа биринчилиги ўз ниҳоясига етгач, мутахассислар ва журналистлар тарихга айланган чемпионат ҳақида қизиқарли маълумотларни, фикр-мулоҳазаларни баён қила бошлашди.

«ЕВРО-2000»: МЕЗБОНГА 270 МИЛЛИОН!

Хусусан, мезбонлардан бири — Голландия тарафининг билдиришича, мусобақалар ўтказишдан мамлакат 270 миллион гульден фойда кўрган. Мамлакат авиакомпаниялари 19 та рейс очишга мажбур бўлган. Темирйўл хизмати эса қўшимча 150 минг йўловчини мамлакатга олиб кирган.

Чемпионат мобайнида мамлакат полициясига ҳам етарлича иш топилган. Улар 650 нафар безори мухлисни қўлга олганлар. Ҳарбий полиция ва иммиграция хизмати ходимлари эса 1200 нафар хорижликни мамлакатдан чиқариб юборган. Энг қизиғи, «кутилмаган ва сийланмаган меҳмонлар»нинг 565 нафари туркиялик, 240 нафари германиялик, 200 га яқини италиялик ва қолганлари Англия ва Югославия фуқаролари эди. Уларнинг катта қисми (850 га яқини) ҳужжатларидаги хатоликлар туфайли футбол томошаларидан бебаҳра этилган бўлса, 300 дан зиёд фанат нотинчлик келтириб чиқаргани учун «бадарға» қилинган.

Мамлакат ички ишлар вазири Клаас де Фриснинг таъкидлашича, шунга қарамасдан ҳукумат «чемпионатнинг тинч ўтгани»дан хурсанд. Зеро, ашаддий безори мухлислар учун махсус жойлардан ҳозирлаб қўйилган 400 дан зиёд қамоқхона камераларидан чемпионат давомида атиги 20 тасидан фойдаланилган, холос.

Сўнгги хабарларга қараганда, халқаро мусобақалар ҳадисини олган Голландия ҳукумати яқин йилларда бутун жаҳон талабаларининг универсиада баҳсларини қабул қилишни ҳам режалаштирган.

Мамлакатимиз мактабларида янги ўқув йилига тайёргарлик қизғин паллага кирди. Хўш, пойтахт вилояти ўқув масканларида бу борада аҳвол қандай?

МАКТАБЛАР МАВСУМГА ШАЙМИ?

Вилоят ҳокимлиги ижтимоий масалалар бўйича котибиятга қарашли бўлим ва бошқармаларда ислоҳотларни чуқурлаштириш юзасидан олиб борилаётган ишларнинг 2000 йил биринчи ярми якунларига бағишланган йиғилишда қўлга киритилган ютуқлар билан биргаликда камчиликлар, бой берилган имкониятлар ҳам айтиб ўтилди.

Бугунги кунда вилоят бўйича 192 та мактаб тоза ичимлик сув билан таъминланмаган. 28 та мактабда эса кутубхона мавжуд эмас. Тошкент туманининг 33-, 27-, 30-мактабларида ёритиш мосламалари йўқ, борлари ҳам яхши ишламайди.

Пскент туманидаги 10-,13-, 15-, 16-, 18-, 24-, 33-, 36-, 41-мактабларда биноларни иситиш системаси ишдан чиққан. Уларни созлашга ҳанузгача киришилмаган.

Айтиб ўтиш жоизки, жорий йилнинг март ойида Бўка туманида ўтказилган фаоллар йиғилишида ўқув муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, кадрлар билан таъминлаш ишлари таҳлил қилиниб, бу борада сусткашликка йўл қўйган раҳбар ходимларга нисбатан қатъий чоралар кўрилган эди. Ушбу таҳлиллардан сўнг таълим муассасаларининг моддий техника базасини мустаҳкамлаб бориш мақсадида вилоят ҳокимининг қарори қабул қилиниб, шунга мувофиқ мактаб ва боғчаларга ҳомий ташкилотлар бириктирилганди.

Йиғилишда юқоридаги қарор ижроси жойларда тўлиқ бажарилмаётгани қайд этилди. Боз устига Бекобод, Бўка, Зангиота туманларида ҳомийлик қилиш имконияти бўлмаган ташкилотлар, яъни фуқаролар йиғинлари, бюджет идоралари ва ҳатто кўзи ожизлар жамияти мактабларга бириктириб қўйилган.

Ярим йиллик якунларга бағишланган йиғилишда айтилган танқидий фикрлардан вилоятдаги туман ҳамда шаҳар ҳокимлари, вилоят халқ таълими раҳбарлари қандай хулоса чиқарадилар — буни вақт кўрсатади.

АСКАРЛАР ҲУЗУРИДА

Жиззах вилоят хотин-қизлар қўмитаси, мудофаа ишлари бошқармаси, «Маҳалла» ва «Нуроний» жамғармалари воҳадаги ҳарбий бўлинмаларда бўлиб, аскарлар билан қизиқарли учрашувлар ўтказди. Учрашувлар чоғида меҳмонлар аскар ва зобитларнинг яшаш тарзи, уларга яратилган шарт-шароитлар билан яқиндан танишдилар. Ҳарбийлар меҳмонлар уюштирган катта концерт дастуридан ҳам баҳраманд бўлдилар.

КУТУБХОНА - ГРАНТ СОҲИБИ

Республикамизнинг энг йирик зиё масканларидан бири - Алишер Навоий номидаги Давлат кутубхонаси янги адабиётлар билан бойиди. СОРОС фондининг МДҲ давлатлари доирасидаги лойиҳаси асосида мазкур кутубхона шундай имтиёзга биринчилар қатори сазовор бўлди. Тўрт юздан зиёд янги китобни келтиришга сарфланган харажатнинг йигирма беш фоизинигина кутубхона ўз маблағи ҳисобидан қоплади. Улар орасида ғарб файласуфларининг нодир асарлари, иқтисодиёт, бизнес, социология, ҳуқуқшунослик, маданиятшуносликка оид янги адабиётлар бор.

Шуниси эътиборлики, СОРОС жамғармасининг пойтахт кутубхоналари ўртасида ўтказган танловида мазкур кутубхонанинг «Тошкент шаҳрининг оммавий кутубхоналарида ижтимоий журналлар» лойиҳаси энг яхши деб топилиб, кутубхона жамғарманинг махсус грантини қўлга киритди.

Миш-миш ва ҳақиқат

«ЖЧ-2006»: БАШОРАТЛАР ЙЎҚҚА ЧИҚДИ

Маълумки, 2006 йилда бўлиб ўтадиган футбол бўйича жаҳон чемпионатига мезбонлик қилиш учун Германия, Жанубий Африка Республикаси, Бразилия, Англия ва Марокаш мамлакатлари даъвогарлик қилишаётган эди. Бироқ сўнгги кунларда Бразилия ўз номзодини қайтариб олди ва ЖАРни қўллаб-қувватлашини маълум қилди. Шунингдек, инглиз мухлисларининг ўта жанжалкашлиги сабаб ФИФА Англияни ҳам «ўйиндан чиққан» деб ҳисоблади. Хуллас, «ЖЧ-2006» мезбонлиги учун асосий даъвогар бўлиб амалда Германия ва Жанубий Африка Республикаси мамлакатлари қолди.

Ўтган пайшанба куни эса ФИФА ижроия қўмитасининг навбатдаги йиғилишида минтақалардан сайланган 24 нафар ижроқўм аъзоси мазкур 2 номзод учун овоз берди. Ниҳоят, орзиқиб кутилган вақт етиб махсус яшиклар очиб кўрилганда, 12 та овоз Германияга, 11 таси эса Жанубий Африка Республикасига аталгани маълум бўлди. Бир киши эса бетараф қолган эди.

Дарвоқе, йиғилиш олдидан ФИФА президенти Йозеф Блаттер ЖАР номзодини қўллашини маълум қилган ва бошқаларни ҳам шунга чақирганди. Унинг фикрича, ўтган жаҳон чемпионатларини Америка ва Европа қитъалари қабул қилган, навбатдагиси Осиёда ўтади, демакки, 2006 йилги жаҳон биринчилиги учун Африка вакили — ЖАР мезбон бўлишга ҳақли эди. Шу боис ҳам кўплаб мухлису мутахассислар, ҳатто ФИФА раҳбариятининг аксари Европа-Африка курашида «қора қитъа» шарафини ҳимоя қилаетган ЖАР ғолиб чиқишини тахмин қилганди.

Бироқ, овоз бериш натижалари ушбу мантиқни ҳам, тахмину башоратларни ҳам чилпарчин этди. Йигирма тўртинчи овоз эгаси, Океания минтақаси вакили янги зеландиялик Чарлз Дэмпси ҳеч кимга овоз бермади. Аслида у минтақа футбол федерацияларининг хоҳиш-истагини ифодалаб, ЖАРни қўллаб-қувватлаши лозим эди.

Хўш, Ч.Дэмпсининг бундай йўл тутишига сабаб нима? Худди шу савол мана неча кундирки кўпчиликни қизиқтириб келмоқда. Хабарларга кўра, Германия томони Океания вакилини пул билан қўлга олган бўлиши мумкин. Бунга ўз муносабатларини билдирган баъзи немис журналистлари ҳатто жуда жиддий ва анчайин қалтис фикрларни ҳам ўртага ташлашмоқда. Уларнинг таъкидлашларича, порахўрларнинг бошида ФИФА президентининг ўзи турганмиш. Айтганча, ўз ҳамкасблари, қолаверса, матбуот томонидан жиддий танқид қилинаётган Чарлз Дэмпси жаноблари истеъфо беражагини маълум қилган. Аммо, у «Нега ЖАР учун овоз бермадингиз?» деган саволга жўяли жавоб бера олмаётир. Бу ҳолга изоҳ бериб «Кўринадики, бу ерда унинг шахсий манфаати ҳал қилувчи рол ўйнаган. Манфаат эса пора билан қондирилган», деб ёзади Германия газеталаридан бири.

М.ЭЛМУРОДОВ.

ISHONCH

МУАССИС:
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир
Мирғиёс ҚАЮМОВ

Таҳрир ҳайъати:
Ж.Алимхўжаева, М.Одилова, Э.Воҳидов, С.Остонов, М.Расулов, Э.Ёқубов, В.Зверев (бош муҳаррир ўринбосари-«Ишонч-Доверие»), М.Олимов, М.Содиқов.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Котибият 56-52-78, 136-58-45; Хатлар бўлими 56-85-43; Реклама, эълонлар бўлими 56-87-63

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи; 133; 134

Газетага 1998 йил 11 июлда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 00005 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Умумий адади 14.002 нусха. Сотувда эркин нархда.

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Босишга топшириш вақти - 21.00

Топширилди 20.45 Буюртма Г— 524. 1 2 3 4 5 6